

V soboto, dne 9. maja, se vrši zvečer pri Schenerju v Krškem koncert, ki ga priredi „Pedagoško društvo“ v Krškem v zvezi z našim društvom in čigar čisti dohodek je namenjen našemu prepotrebemu konviktu. Pri koncertu sodeluje učiteljsko iz krškega, kozjanskega, brežiškega in sevnškega okraja ter se kaže zanj že sedaj prav živo zanimanje. Da bo pa tudi gmotni uspeh dovoljen, prosimo odbor nujno vse člane in članice, da se koncerta zanesljivo udeležijo. Kako žalostno bi bilo za nas in našo stanovsko zavednost, ako bi ne bilo naše društvo pri koncertu častno zastopano. Nihče ne sme ostati doma. Dobitke za srečolov smo prejeli že od mnogih dni, nekateri tovariši in tovarišice pa se našemu pozivu še niso odzvali. Prosimo torej, naj se dobitki za srečolov pošljejo društvu predsedniku vsaj do srede, 6. maja. Kdor nima kaj primernega podariti, naj pošlje denarni prispevek.

Na veselo snidenje! Odbor.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice v Trstu zboruje v nedeljo dne 10. maja, ob 10. dopoldne v Sv. Križu. Poleg običajnega dnevnega reda predava dr. Just Pertot o temi: Kako pospešuje ljudska šola javno zdravstvo. Po zborovanju izlet k izvirnikom tržaškega vodovoda v Brojnico.

Vabi se vljudno tovariše iz bližnjega Krasa. Odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Ravnatelj goriške gimnazije ostane.** Govore, da je ravnatelj goriške gimnazije Simzig, ki je prošil za umirovljenje, na prigovarjanje namestnika princa Hohenlohea, umaknil svojo prošnjo in da ostane še eno leto na svojem mestu. — Glede tega pravi „Edinost“: Friderik Simzig je mislil vstopiti koncem šolskega leta v pokoj in je bil vložil že tozadevno prošnjo. V sredo je bila seja deželnega šolskega sveta goriškega, na kateri so ga pregovorili, da je odtegnil svojo prošnjo za upokojenje. Vlada je bila v tem slučaju v veliki zadregi, ker ni imela sposobne osebe za namestitev. Najrajša bi imenovala Nemca; tega se pa ne upa, ker se boji razprav v deželnem zboru in vprašanj v državnem zboru. Slovenca se vlada ne upa imenovati, ker bi se temu uprl Lahi. Italijana pa tudi ne, ker bi mu nasprotovali Slovenci. Pomagala si je torej iz zadrege s tem, da je pregovorila sedanjega ravnatelja, da ne gre še v pokoj. Kaj pa potem? — Rešitev mora priti, najljubša pa je, da se gimnazija razdeli v slovenski in nemški oddelek vsak pod lastnim vodjem.

**** Tudi za deklishe licee** je izdal naučni minister podobne predpise zrelostne izkušnje kakor za gimnazije in realke.

**** Nova naredba o zrelostnem izpitu.** Naučni minister dr. Marchet je izdal novo naredbo glede zrelostnega izpita. Med drugim določa, da se mora kandidatu dovoliti pol ure, da si izbere temo, ki hoče o nji pisati nalogo iz materinega jezika. Minister odreja tudi druge olajšave ter ukazuje, da se mu teme za pismeni izpit predlože, da jih bo sam pregledal.

**** Židje na srednjih šolah v Avstriji.** „Deut. Volksblatt“ je priobčil statistični pregled, iz katerega je razvidno, da je na 21 dunajskih gimnazijah med 6897 učenci 1953, oziroma 28 odstotkov židov; na 20 dunajskih realkah med 6845 učenci 22-23 odstotkov židov, in da so na več gimnazijah židje celo v večini. Enako razmerje je tudi glede nemških gimnazij v Pragi.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v peti letošnji številki to lepo vsebino: 1. Ob golobčkovem grobu. Jos. V. Andot. Pesem. — 2. Dedkov god. Borisov. Povest. — 3. Rdeča kapica. Fr. Brinar. Povest s podobo v barvotisku. — 4. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 5. Ljubi maj, krasi maj! Podoba v barvotisku. — 6. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 7. Kaj se je zgodilo? E. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku. — 8. Poučna razprava o jubilejskih znamenjih. Janko Polak. Poučni spis. — 9. V skoku. Podoba v barvotisku. — 10. Pouk in zabava. Mladi risar. Albert Sič. Podoba. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Knjižica „O jetiki“. Pred 10 leti sem izdal gori omenjeno knjižico. Spisal jo je imenitni specialist za pljučne bolezni, sedaj že blagopokojni dr. Anton Pogačnik v Gorici, in sicer v nemškem jeziku. Jaz sem njegovo nemško delo le poslovenil ter podal „Predgovor“. Knjižica je pošla skoro docela. Le 5 ali 6 iztiskov imam še na razpolago.

Ko sem slučajno zvedel, da bo leha vrli tovariš Anton Pesek, sem mu poslal en iztisek te knjižice, želeč, da bi mu koristila.

Tovariš Pesek, ki menda te knjižice doslej še ni poznal, mi je pisal nato dne 2. aprila t. l. sledeče značilne besede:

„Vašo knjigo o jetiki sem prejel in vam izrekam za njo posebno iskreno zahvalo. Kupil sem si ono zdravilo, — kupil iste praške in sploh se ravnam po Vaši knjigi in reči moram, da se mi zdravi boljše. Knjiga res ni pisana

po sedanjih pojmih strogo „znanstveno“ (čital sem namreč že mnogo „znanstveno“ pisanih knjig o jetiki), a nekaj ima, kar drugim manjka, to je: praktična je in pozna se, da je bil dr. Pogačnik jako izkušen zdravnik. Praksa pa je za uspeh glavno, in sicer bolj nego še tako „znanstvena“ teorija o bacilih itd. Škoda, da Vaša knjiga ni bolj znana. Zasluži pač, da bi se razširila med najširše sloje naroda. Priporočal jo bom povsod in sprejmite še enkrat moje iskreno zahvalo zanjo!“

To so pametne besede odličnega tovariša! Rad bi priredil drugo pregledano izdajo te knjižice, ako bi dobil založnika.

Knjižici bi oskrbel tudi sliko pokojnega dr. Pogačnika in dodal bi ji tudi živopisni podlistek, ki sem ga priobčil v „Slovenskem Narodu“ o smrti zaslužnega zdravnika.

Cena knjižice v prvi izdaji je bila 25 krajcarjev, a druga izdaja naj se tiska v mnogo tisoč iztiskih; iztiski pa naj bodo veliko cenejši, morebiti le po 10 krajcarjev, da se koristno berilo močno razširi med narod.

Morebiti se na te vrstice oglasi kak podjetej založnik. Prav bi bilo. Vivos voce!

Na Bukovici, 25. aprila 1908.

Janko Leban.

Češki umetniki ne pojdejo na Dunaj.

Češki upodabljači umetniki so sklenili, da se z ozirom na to, ker so Nemci onemogočili češke gledališke predstave na Dunaju, ne udeležijo nobenih jubilejnih prireditev na Dunaju.

Slovenska gledališča v Pragi. Ravnateljstvo mestnega gledališča v Kraljevih Vinogradih je povabilo poljski gledališči v Krakovu in Levovu, slovensko v Ljubljani in hrvaško v Zagrebu, naj pridejo gostovat tekom letošnjega poletja za nekoliko dni v Prago. Krakovski gledališče je že obljubilo, nadejati se je, da obljubi gostovanje tudi poljska opera iz Levova kakor tudi slovensko in hrvaško gledališče. To bo najlepši odgovor na protikulturno postopanje krščansko-socialnega in nemško-nacionalnega Dunaja proti češkim gledališkim predstavam v prestolnici.

Glas „Matice Hrvatske“ prijavlja v 6. številki dr. Jos. Tominaška „Književna vzajemnost med Hrvati in Slovenci“. S to temeljito razpravo seznanimo o priliki svoje bralce.

Kulturno delo.

+ Družba sv. Cirila in Metoda je izdala, hoteti ustreči slov. občinstvu, Bleiweis-Vodnikove razglednice velikonočne in pomladanske se vse razpeče, zato se upa, da bodo tudi te šle hitro izpod rok, posebno ker je letos 150 letnica Vodnikova in 100 letnica Bleiweisova. Prosi se torej družbine podružnice in trgovce, da jih naroče in na ta način omogočijo zavednim Slovincem, da si lahko vsakdo in v vsakem kraju nabavi slike naših prvakov.

+ Društvo slovanske kulture v Moskvi. Dne 11. aprila se je vršil ustanovni shod društva, ki si je postavile namen gojiti slovansko vzajemnost na kulturnem in gospodarskem temelju. Člani novega društva se obvezujejo proučevati razmere vseh slovanskih plemen ter se seznanjati s plodovi slovanske kulture. Da bi doseglo društvo svoj namen, bo društvo prirejalo tečaje in predavanja o slavistiki, ustanavljalo založništva, slovanske knjižnice in muzeje, z razstavami in s pomočjo tiska bo širilo umevanje slovanske misli; skrbelo bo za to, da bodo Rusi obiskovali slovanske dežele in da bi se uživala misel slovanskih shodov (kulturnih, umetniških in gospodarskih). Politika je izključena iz društvene delavnosti. Med člani je mnogo visokošolskih profesorjev (po večini konstituiranih demokratov ali kadetov), kakor Kirjev, Kotljarevski, Novgorodcev, Korš, Vernadski, Ozerov, Davidov itd. Za predsednika je izvoljen Korš, za tajnika Čudovski.

Politiški pregled.

*** Goriški deželni zbor** bo baje sklican meseca junija. Zboroval bo nekaj časa v juniju ter nadaljeval potem zasedanje jeseni.

*** Potrjen zakon.** „Wiener Zeitung“ je priobčila potrjenje zakona, sprejetega v goriškem deželnem zboru, glede novih deželnih naklad na pivo.

*** Štajerski deželni zbor** bo sklican, kakor poročajo graški listi, po Binkoštih v večtedensko zasedanje. Rešil bo proračun za l. 1908 in pa preosnovo deželnega volilnega reda. Sicer je pa mogoče, da se zaradi položaja v državnem zboru na tem kaj izpremeni.

*** Skupni proračun za l. 1909.** nima posebnih povišanj razen potrebnih za mornarico, ki izkazujejo 78 milijonov nasproti 56 milijonom v lanskem letu.

*** Cesar v Pragi.** Kakor javljajo iz Prage, pride cesar tja koncem maja in ostane dva dni, da si ogleda razstavo. Iz Prage se poda naravnost v Berl.

*** Deželnozborna volilna reforma v Dalmaciji.** Kakor javljajo iz Zadra, odpušlje te dni deželni odbor ministrstvu na Dunaj novo volilno reformo za dalmatinski deželni zbor. Deželni zbor bo baje pred zvršetkom svoje volilne dobe še enkrat sklican, da odobri novo volilno reformo.

*** Saniranje deželnih financ.** Govore, da nameruje vlada povišati davek na žganje za 50 stotink za liter, in iz tega povišanega dohodka naj bi se dalo deželam 25 milijonov kron v saniranje njihovih financ. Dohodek od rečenega zvišanja davka na žganje pa bi iznašal v resnici približno 50 milijonov kron, ali z drugo besedo: dežele bi dobile le polovico od zvišanega dohodka; druga polovica pa bi šla v državno blagajnico. Menimo tudi, da se zaradi tega davka na žganje konsum žganja nekoliko zmanjša — kar bi bilo le iskreno želeli v interesu moralne in materialne blaginje ljudstva — vendar napravi pri tem država še vedno krasno kupčijo. Vprašanje je le, kaj poretke zastopniki dežel k taki razdelitvi, k temu načinu saniranja, od katerega bi imel glavni dobiček tretji? Vprašanje je tudi, da-li bi v državnem zboru dobili večino za tako razdelitev? Ali bilo kakor bilo: tudi ob tej priliki se je pokazalo, da je finančni minister trgovce, ki nikdar ne pozablja — misliti nase.

*** Liga čeških mest.** Pod predsedstvom praškega župana dr. Groša se je osnoval odbor, ki pozivlja vsa češka mesta v eno ligo. Sestanek čeških mest se vrši na praznik sv. Vavla, dne 28. septembra, povodom češke jubilejske razstave. Liga stremi za tem, da vsa slovenska in druga mesta, ki niso nemška, ne pošljejo svojih zastopnikov na Dunaj.

*** Ogrski socialisti** so imeli v Budimpešti kongres. Glavni predmet je bilo vprašanje o splošni volilni pravici. Sprejela se je resolucija, v kateri se preti s splošnim štrajkom, ako bi vlada predložila parlamentu načrt volilnega zakona s pluralnim volilnim sistemom in javnim glasovanjem.

*** Madžari proti armadi.** V Miškolen so te dni igrali neko vojaško dramo, v kateri se silno napada vojsko. Zaraditga je poveljnik vojske odtegnil gledališni upravi sodelovanje vojaške godbe. Med tem uprizarjajo igro nadalje, a občinstvo je odgovorilo poveljstvu s tem, da dvakrat bolj obiskuje gledališče.

*** Načrt o kongresu ogrske katoliške duhovščine.** Naučni minister je izdelal načrt o ureditvi kongresa, ki bo še tega poletja predložen zbornici.

*** Prepovedana srbska himna.** Bosanska deželna vlada je prepovedala sviranje in petje srbske in črnogorske himne in drugih narodnih srbskih pesmi.

*** Sklicanje srbskega cerkvenega kongresa.** Iz Budimpešte poročajo, da bo v drugi polovici meseca maja sklican cerkveni kongres o stvari volitve novega patrijarha.

*** Stoletnica ustanovitve srbske redne vojske.** Dne 29. junija, na rojstni dan kralja Petra, praznuje v Beogradu stoletnico ustanovitve srbske redne vojske. O tej priliki dobe srbski polki nove zastave, ki jih izdelujejo v — Parizu.

*** Ženski kongres v Rimu.** Dne 23. pret. mes. je bil na kapitolu v navzočnosti kraljice Helene otvorjen prvi ženski kongres. Navzočih je bilo okoli tisoč žensk, med temi gostov iz Francije, Nemčije in Švice. Naučni minister Rava je pozdravil kongres z nagovorom, ki je bil pohvalno sprejet.

*** Bivši angleški ministrski predsednik Campbell-Bannermann** je umrl. Rojen je bil l. 1836. Po Gladstonu je bil najmarkantnejša politična osebnost na Angleškem.

*** General Linevič umrl.** Dne 23. pret. mes. je umrl general Linevič, bivši vrhni poveljnik v Mandžuriji. — General Linevič je bil eden najboljših ruskih generalov, kar je pokazal tudi v rusko-japonski vojni, v kateri je poveljeval armadni zbor. Ko je bilo po bitki pri Mukdenu odvzeto Kuropatkinu vrhno poveljstvo, je to prevzel Linevič, ki je zbral rusko armado pri Tielingu ter se potem umaknil dalje proti Harbinu, kjer je organiziral armado, da stopi zopet v ofenzivo proti Japoncem. A sledila je pomorska bitka pri Cuzumi, nakar so se kmalu potem pričela v Portsmouthu mirovna pogajanja, ki so dovedla tudi do sklepa miru.

Vestnik.

V občinski svet ljubljanski sta izvoljena tovariša nadučitelj Jakob Dimnik in nadučitelj Anton Likozar.

Teorija in praksa. Zopet nov donesek k temu slavnemu poglavju! „Slovenec“ si je ta teden privoščil tovariša Žirovnika iz Št. Vida pri Ljubljani, ki mu posebno globoko leži v želodcu. A ni izkazal njemu samemu časti, nego priporočila svojim poslanecem uradnika deželnega odbora, g. Drenika, in pa tudi imenoval kar 12 uradnikov. Zakaj? Tov. Žirovnik in g. Drenik ustanavljata v Št. Vidu „Sokola“, tisti uradniki pa so člani uradniškega društva „Naše zveze“. In to je greh! Denunciant! Terorist!

Tov. Janko Leban je toliko okrevljal, da je zopet prevzel šolski pouk, a suplentinja gđe. Ivana Mesec je zapustila Bukovico ter odšla suplitat na Vrhniko.

Osebnosti v Kranjskem. Učiteljica Uršula Mazijeva v Sostrem je zaradi boleznih dobila dopust in pride na njeno mesto kot suplentinja Antonija Adamičeva iz Hrušice. Istotako je zaradi bolezni dobil dopust nadučitelj Hinko Likar v Grahovem in ga nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ivana Gabrovska, interimistično vod-

stvo šole pa prevzame definitivna učiteljica Marija Kraljeva. Provizoričen učitelj v Loškem potoku Pavel Ločnik je premeščen v Dolenjo vas in pride na njegovo mesto kot provizorična učiteljica suplentinja na Rakeku Zofija Suša. Učitelj Anton Lenarčič v Št. Vidu pri Ljubljani je pozvan na c. kr. vadnico, da nadomešča novoimenovanega nadzornika za kranjski in radovljski okraj g. Pavšiča. Lenarčiča bo v Št. Vidu nadomeščala Marija Bittenčeva.

Krško učiteljsko društvo je priredilo v nedeljo, dne 26. t. m. ob 3. pop. roditeljski sestanek, ki je bil namenjen v prvi vrsti kmetiškemu ljudstvu iz okolice. Tovariš Karel Humek je predaval o temi: „Matere, pripovedujte otrokom povesti!“ Naglašal je, da so pravilice in pripovedke velikega vzgojnega pomena za otroke v predšolski dobi; priporočal je materam več občevarjanja z deco, da ta duševno popolnoma ne zastane in ne podivja. Nadzornik Ljudevit Stiasny je nato pokazal najimunitnejše znamenitosti iz večnega Rima, v predavanju „Škodljivost opojnih pijač“ je pa z zdravstvenega in moralnega stališča opisal zlo posledice alkoholizma. — S tem je krško učiteljsko društvo za letošnje šolsko leto zaključilo roditeljske sestanke, ki jih je doslej priredilo osem. Lepo in častno!

Pedagoško društvo v Krškem v zvezi z Brežiško-sevnškim učiteljskim društvom vabi h koncertu, ki se vrši v soboto, dne 9. maja t. l. v prostorih Narodne čitalnice (hotel Schener) v Krškem. Vzpored: a) Nagovor. b) Koncert. 1. Schneider: Vasantasa, svira sl. rajhenburški orkester. 2. I. Aljaž: Domovini, mešan zbor. 3. Iv. Zajc: Vir, samospev, za sopran s spremlj. glasovirja, poje gđe. Seligo. 4. Dr. A. Schwab: Slanica, moški zbor. 5. Liszt: Ernani, parafraza, igra na glasovirju gospa Kokot. 6. V. Krek: Pogovor z domom, mešan zbor. 7. Beriot: 7. koncert za gosli v G-duru, svira g. F. Drnovšek, na glasov. spremlja gospa Kokot. 8. Dr. G. Ipavec: Oblaček, četverspev. 9. St. T. Mokranjac: Srbske narodne pesmi, mešan zbor. 10. P. Križkovski: Utopljenka, moški zbor. 11. Parma: Pozdrav Gorenjski, svira sl. rajhenburški orkester. Srečolov in prosta zabava s plesom. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za osebo 1 K, za družino do 3 oseb 2 K. Ker je čisti dobiček namenjen v prid „Učiteljskemu konviktu“ se prepričala hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

† Nadučitelj Ivan Rupnik. Okolo nas dehti pomlad, lepa južna pomlad, vse se giblje in živi, iz zemlje sili življenje — on pa se je moral od nas posloviti ter leči v hladni grob. Na velikonočno nedeljo je v Leskovcu pri Krškem nenadoma za vedno zatisnil oči tamonjski nadučitelj, tov. Ivan Rupnik. Umrl je mož, ki so ga visoko čislali vsi, ki so ga poznali, mož čistega značaja, vnet za svoj poklic, ljubeč svoj narod. Sto in sto sre je zaplakalo ter zautilo bridko bolelost ob izgubi svojega dobrotnika. Mnogoštevilna udeležba od strani občinstva pri njegovem pogrebu navzlic slabemu vremenu je dokaz, da je bil pokojnik povsod spoštovan in priljubljen. Od blizu in daleč so prihitali tovariši in tovarišice, da se še zadnjikrat poslovijo od njega. Pogreba se je udeležilo mnogo gg. uradnikov iz Krškega, med drugimi predsednik okr. šolskega sveta gosp. vladni svetnik J. Tekavčič, sodni svetnik g. Juvancič, okr. šolski nadzornik g. L. Stiasny i. dr. Darovanih je bilo mnogo krasnih vencev, tako od krajnega šolskega sveta v Leskovcu. Pedagoškega društva v Krškem, ki mu je bil rajnik mnogo let tajnik, leskovskega in krškega učiteljskega, Okrajne posojilnice v Krškem, rodovine Lapajnetove itd. — Pred hišo žalosti, v cerkvi in ob grobu so peveci pod spretnim vodstvom g. A. Kosa zapeli žalostinke, ki so globoko pretresle srca vseh. Nobeno oko ni ostalo suho. Kako neusahljiva je bila ljubezen pokojnikova do šolske mladine in do svojega naroda, je naglašal v vznesenem nagrobnem nagrob govoru nadučitelj tovariš J. Malnarčič, ko je popisal njega marljivo delovanje. Ob odprtem grobu je plakala pokojnikova rodovina, plakala pa je tudi šolska mladina, ki ji je nemila smrt ugrabila njih dušnega očeta, ljubljene nadučitelja. Nikdar več ne bodo slišali zlatih nauk iz njegovih ust. — Zatisnil je oči, da se odpodije po napornem delu. Stori je, kolikor je bilo v njegovi moči. — Bodi mu zemljica lahka in časten spomin!

† Valentin Kumer. Po dolgem bolehanju je umrl v 60. letu svoje dobe tov. Valentin Kumer, upokojeni mestni učitelj ljubljanski. Pokojnik je bil rojen dne 1. februarja 1849 v Kranju. Posvetil se je učiteljskemu poklicu, napravil 3. avgusta 1867 zrelostni, dne 30. oktobra 1876 pa usposobljenostni izpit, oba v Ljubljani. Kot začasni učitelj je služboval štiri leta v Idriji in Trzinu, kot stalni učitelj pa 31 let v Ljubljani. Zaradi bolehnosti je pred šestimi leti stopil v stalni pokoj. Bil je tih, resen, marljiv in sposoben učitelj, čistan med kolegi. Bodi mu časten spomin. Truplo so prepeljali v Kranj.

„Za otroka.“ Ministrski predsednik baron Beck bo zdaj sestavil veliko komisijo, ki bo nje naloga, podpirati vlado pri osnovni in organizaciji jubilejske akcije za gmotno in npravno povzdignje mladine. V komisiji bo vsaka kronovina zastopana po dveh delegatih, vrhuta pa bodo nje člani strokovnjaki in druge